

Hindi Urdu for Health

The Practice of Medicine in Hindi and Urdu

repositories.lib.utexas.edu/handle/2152/64261

Hindi Urdu Flagship | South Asia Institute | Department of Asian Studies | The University of Texas at Austin

---

Ayurvedic Diagnosis and Treatment

Diagnosis in Ayurveda is based on the ancient conception of ailments in the body generated by three primary kinds of elemental humours: those that accrue from kapha (phlegm), those that are generated by pitta (bile) and, those that result from imbalance of the vata (air). The primary cause of an ailment in the body is regarded as an imbalance between these three fundamental elements. Diagnosis, again, involves three kinds of preliminary tests: by examining the pulse, by looking at the physical features of the patient, and by asking pertinent questions to the patient. While this may sound fairly simple, the exact method of examining the pulse, for example, comes from a long period of experience. Similarly, drawing conclusions from the physical appearance of the patient requires a lot of knowledge and experience. These video clips throw some light on how Ayurvedic doctors use this knowledge for patient treatment.

AYURVEDIC DIAGNOSIS - PART 3

Video URI: <http://hdl.handle.net/2152/65554>

Contents:

Hindi Transcription	2
Hindi Vocabulary	3
Hindi Question	4
Urdu Transcription.....	5
Urdu Vocabulary	7
Urdu Questions	7

Hindi Transcription

हां जी, ला दिखाओ...

देखो वैद्य जी...

अच्छा... आप कहां से आये?

मैं इंदिरा कॉलोनी से आया जी...

इंदिरा कॉलोनी, बालगढ़ से...

हां जी...

अच्छा जी... (नाड़ी जांचते हुये) बात ये है जी, आपको कुछ खांसी का, खांसी की परौबलम है?

हां जी, खांसी की परौबलम है...

खांसी की परौबलम है...

हां जी...

और भूख ठीक नहीं लगती?

नहीं जी...

हां जी...

तो बात ये है, आ कै ज्यादा ठंडी चीज खाने से आपको खांसी ये हो चुकी है...

हां जी...

तो इसलिये आप ठंडी चीज का परहेज करो... हैं... और खांसी ठीक हो जा गी आपकी... और हाजमे की दवाई दी जा गी... और इसके लिये एक चवनप्राश है, और खांसी की गोली है मुंह में चूसने के लिये... दोसादी पटी...

अच्छा जी...

यो आपको दी जां गी... एक हफ्ते की दवाई देंगे इसकी, और खांसी आपकी ठीक कर देगी बिल्कुल...

हां जी, रात के टाईम बहुत ज्यादा खांसी.....

हां, रात के टाईम, ठंड, ज्यादा ठंड लगने से होवै है ना ये...

हां.....

हां, ठंडी चीज का इस्तेमाल कम करा करो...

अच्छा जी...

परहेज रक्खोगे तो और जल्दी ठीक होगा...

ठीक है...

और बाकी, कफ भी आता होगा ना खांसी मैं?

हां जी, कफ भी आवै है...

कफ आवै है, तो ये पाचन शक्ति कमजोर हो जाने के कारण खांसी होवे है...

हां जी...

जैसे हम दाल रांधें हैं चूल्हे पे, चूल्हे पर दाल रांधें हैं, उसके नीचे जो मंदी आग बलैगी, तो उसमें झाग से आ जांगे...

अच्छा जी...

तो इसी तरह पाचन शक्ति कमजोर हो जाने के कारण कफ बनण लाग जा है, कफ खांसी को पैदा करता है और ये इसीलिये आपको परौबल है...

हां जी...
हाजमा ठीक हो जा जब खांसी ठीक हो जा गी...
वैद्य जी, परेशान हूं ना सबसै...
परेशानी सारी मिट जा गी...
अच्छा जी...
हैं जी... हां, अपना खाणे-पीणे का परहेज रक्खो...
अच्छा...
और दवाई लो और खांसी आपकी ठीक कर देंगे...
अच्छा जी...
ठीक है जी...

अपना नाम बतायें? बतायें आप कहां से हैं?
ब्रह्मसिंह नाम है मेरा जी...
और किधर से हैं आप?
हैं जी...
कहां पर रहने वाले हैं?
हम रहने वाले हैं इंदिरा कॉलोनी, निवासपुर...
ये कहां पड़ती है?
या जी सोनीपत रोड पर है, बालगढ मैं...
ये बतायें कि ये जो वैद्य जी हैं...
हां जी...
मकरध्वज जी...
हां जी...
इनके पास आप कितने अरसे से आ रहे हैं और क्यों जाते हैं?

Hindi Vocabulary

Coughing is a problem	खांसी की परौबलम है
Not hungry	भूख ठीक नहीं लगती
Avoid cold things	ठंडी चीज का परहेज करो
Will be given digestive medication	हाजमे की दवाई दी जा गी
Chyavanprash	चवनप्राश
Cough medicine	खांसी की गोली
To suck on	चूसने के लिये
	दोसादी पटी

Avoid	परहेज
Phlegm	कफ
Cough	खाँसी
Once digestion improves, your cough will improve	हाजमा ठीक हो जा जब खाँसी ठीक हो जा गी
Distraught, vexed, troubled, worried	परेशान हूं
All your troubles will go away	परेशानी सारी मिट जा गी
Keep care in diet	खाणे-पीणे का परहेज रक्खो

Hindi Question

वैद्य जी के अनुसार मरीज़ की खाँसी ठीक करने के लिये क्या करना चाहिये?

- 1 च्यवनप्राश खाना चाहिये
- 2 दोसादी पटी लेनी चाहिये
- 3 ठंडी चीज़ें कम खानी चाहियें
- 4 ऊपर दिये गये सब

Urdu Transcription

ہاں جی، لا دکھاؤ۔۔۔

دیکھے ویدیہ جی۔۔۔

اچھا۔۔۔ آپ کہاں سے آئے؟

میں اندرا کالونی سے آیا جی۔۔۔

اندرا کالونی، بالگڑھ سے۔۔۔

ہاں جی۔۔۔

اچھا جی۔۔۔ (ناڑی جانچتے ہوئے) بات یہ ہے جی، آپ کو کچھ کھانسی کا، کھانسی کی پرابلم ہے؟

ہاں جی، کھانسی کی پرابلم ہے۔۔۔

کھانسی کی پرابلم ہے۔۔۔

ہاں جی۔۔۔

اور بھوک ٹھیک نہیں لگتی؟

نہیں جی۔۔۔

ہاں جی۔۔۔

تو بات یہ ہے، آپ کے زیادہ ٹھانڈی چیز کھانے سے آپ کو کھانسی یہ ہو چکی ہے۔۔۔

ہاں جی۔۔۔

تو اس لئے آپ ٹھنڈی چیز کا پریز کرو۔۔۔ ہیں۔۔۔ اور کھانسی ٹھیک ہو جا گی آپ کی۔۔۔ اور ہاضمے کی دوائی دی جا گی۔۔۔ اور اس کے لئے ایک چونپراش ہے، اور کھانسی کی گولی ہے منہ میں چوسنے کے لئے۔۔۔ دوسادی پٹی۔۔۔

اچھا جی۔۔۔

یہ آپ کو دی جائیگی۔۔۔ ایک ہفتے کی دوائی دینگے اس کی، اور کھانسی آپ کی ٹھیک کر دیگی بالکل۔۔۔

ہاں جی، رات کے ٹائم بہت زیادہ کھانسی۔۔۔

ہاں، رات کے ٹائم، ٹھنڈ، زیادہ ٹھنڈ لگنے سے ہووے ہے نا یہ۔۔۔

ہاں۔۔۔

ہاں، ٹھنڈی چیز کا استعمال کم کرا کرو۔۔

اچھا جی۔۔

پربیز رکھو گے تو اور جلدی ٹھیک ہوگا۔۔

ٹھیک ہے۔۔

اور باقی، کف بھی آتا ہوگا نا کھانسی میں؟

ہاں جی، کف بھی آوے ہے۔۔

کف آوے ہے، تو یہ پاچن شکتی کمزور ہو جانے کے کارن کھانسی ہووے ہے۔۔

ہاں جی۔۔

جیسے ہم دال راندھے ہیں چولھے پر دال راندھیں ہیں، اس کے نیچے جو مندی آگ جلیگے، تو اس میں جھاگ سے آپ جانگے۔۔

اچھا جی۔۔

تو اسی طرح پاچن شکتی کمزور ہو جانے کے کارن کف بنن لاگ جا ہے، کف کھانسی کو پیدا کرتا ہے اور یہ اسی لئے آپ کو پر اہلم ہے۔۔

ہاں جی۔۔

ہاضمہ ٹھیک ہو جا جب کھانسی ٹھیک ہو جا گی۔۔

ویدیہ جی، پریشان ہوں نا سب سے۔۔

پریشانی ساری مٹ جا گی۔۔

اچھا جی۔۔

ہیں جی۔۔ ہاں، اپنا کھانے پینے کا پربیز رکھو۔۔

اچھا۔۔

اور دوائی لو اور کھانسی آپ کی ٹھیک کر دینگے۔۔

اچھا جی۔۔

ٹھیک ہے جی۔۔

Urdu Vocabulary

Coughing is a problem	کھانسی کی پر اہلم ہے
Not hungry	بھوک ٹھیک نہیں لگتی
Avoid cold things	ٹھنڈی چیز کا پرہیز کرو
Will be given digestive medication	ہاضمے کی دوائی دی جا گی
Chyavanprash	چونپراش
Cough medicine	کھانسی کی گولی
To suck on	چوسنے کے لئے
	دوسادی پٹی
Avoid	پرہیز
Phlegm	کف
Cough	کھانسی
Once digestion improves, your cough will improve	ہاضمہ ٹھیک ہو جا جب کھانسی ٹھیک ہو جا گی
Distraught, vexed, troubled, worried	پریشان ہوں
All your troubles will go away	پریشانی ساری مٹ جا گی
Keep care in diet	کھانے پینے کا پرہیز رکھو

Urdu Questions

ویدہ جی کے مطابق میرض کو کھانسی ٹھیک کرے کے لئے کیا کرنا چاہئے؟

- 1 چیونپراش کھانا چاہئے
- 2 دوسادی پٹی لینی چاہئے
- 3 ٹھنڈی چیزیں کم کھانی چاہئیں
- 4 اوپر دیے ہوئے سب